

Rapport

Klacht

Verzoeker, advocaat, klaagt erover dat medewerkers van het Detentiecentrum Zeist te Soesterberg op 28 maart 2007 hebben geweigerd om dringend door hem gewenste stukken inzake de uitzetting van zijn cliënt, de heer M., aan hem te faxen, terwijl hem bekend is dat aan de vreemdelingenpolitie desgevraagd alle stukken worden gefaxt.

Verder klaagt verzoeker erover dat personeelsleden van dat centrum op genoemde datum zijn cliënt discriminatoir hebben bejegend; zij zongen een liedje waarin het woord "negertje" of "negertjes" voorkwam, waarna werd gelachen.

Daarnaast klaagt verzoeker over de wijze waarop de centralist van de telefooncentrale van dat centrum op 28 maart 2007 heeft gereageerd op zijn verzoek om contact met directieleden en/of zijn klacht over de weigering de stukken te faxen.

Tot slot klaagt verzoeker erover dat de directeur van genoemd centrum bij brief van 3 april 2007 heeft geweigerd om zijn declaratie te voldoen van de noodzakelijk geachte reis naar het detentiecentrum om alsnog de benodigde stukken van zijn cliënt persoonlijk in handen te krijgen.

Beoordeling

Algemeen

Verzoeker is advocaat. Op 28 maart 2007 bevond zijn cliënt de heer M. (verder: M.) zich in vreemdelingenbewaring in het Detentiecentrum Zeist. M. is op 19 mei 2007 uitgezet naar de Democratische Republiek Congo (verder: DRC) maar eerder had de uitzetting van M. na annulering van een vlucht geen doorgang gevonden. Volgens de staatssecretaris van Justitie had de uitzetting van M. niet kunnen plaatsvinden, omdat voor hem een vlucht naar Brazzaville (de republiek Congo) was gepland, terwijl een vlucht naar Kinshasa (DRC) had moeten worden gepland. M. had steeds verklaard dat de autoriteiten van de DRC geen laissez-passer voor hem afgaven en dat daarin de reden lag voor de annulering van de vlucht. (Een vertegenwoordiger van) de staatssecretaris van Justitie had M. een zogenoemd "Vliegticket" gegeven, een papieren strookje met daarop de gegevens van een ter uitzetting van een vreemdeling geplande vlucht. Het papier bevatte geen vluchtgegevens naar Brazzaville, maar naar Kinshasa. Ter behartiging van de belangen van zijn cliënt wilde verzoeker dit bewijsstuk graag aan de rechtbank overleggen.

I. Ten aanzien van de weigering om stukken te faxen en de weigering de declaratie te voldoen

Bevindingen

1. Op 28 maart 2007 vroeg verzoeker M. telefonisch om hem een bewijsstuk te (laten) faxen, omdat hij dit dringend nodig had om hem te kunnen bijstaan. De aanwezige medewerkers van DC Zeist weigerden dit echter. Verzoeker had daarop met diverse medewerkers telefonisch contact. Hij kreeg echter nul op het rekest, omdat het niet zou gaan om een dringend verzoek; verzoeker kon wel een schriftelijk verzoek tot de directie richten. Daarop stuurde verzoeker per fax een brief aan de directeur van het centrum, waarin hij zich beklaagde over de gang van zaken en hij verzocht om M. alsnog toestemming te geven en de mogelijkheid te bieden het stuk aan hem te faxen. Verzoeker vroeg de directeur om hem indien deze geen aanleiding zag om aan het verzoek te voldoen, dat dezelfde dag nog te laten weten. Op 30 maart 2007 werd verzoeker gebeld door het afdelingshoofd van het centrum. Hij was echter op 29 maart 2007 al zelf naar het centrum gereisd om het stuk op te halen.

2. Op 3 april 2007 reageerde de directeur van het centrum schriftelijk op verzoekers klacht. Over het te faxen stuk deelde hij mee dat een dergelijk verzoek in de meeste gevallen niet wordt gehonoreerd, tenzij er een dringende noodzaak aanwezig is; personeelsleden hadden met M. gesproken en daarbij was gebleken dat het per fax versturen van het stuk niet dringend noodzakelijk was en dus per reguliere post kon worden verzonden.

3. Op 6 april 2007 diende verzoeker een klacht in bij de Nationale ombudsman. Hij schreef onder meer dat hij van mening was dat hij als advocaat van M. in beginsel de enige was die kon en mocht oordelen over de dringendheid van benodigde documenten in belang van een cliënt, vooral omdat derden geen zicht hebben op de zaken die bij de rechtbank hangende zijn. Omdat hij op zijn verzoek van 28 maart 2007 aan de directeur niet diezelfde dag een reactie had gekregen, was hij zelf naar het centrum gegaan om het stuk persoonlijk in ontvangst te nemen: hij kon en mocht immers in het belang van M. niet het risico nemen dat een per post gestuurd bewijsstuk verloren zou gaan of hem om wat voor reden dan ook later zou bereiken. Verzoeker vond dat het equality of arms beginsel met voeten was getreden, want aan de vreemdelingenpolitie worden desgevraagd wel alle stukken gefaxt die tegen een cliënt kunnen worden gebruikt.

4. De staatssecretaris schreef in haar reactie van 10 december 2007 op de klacht allereerst dat met het oog op het voeren van een goede administratie binnen DC Zeist een aantal regels werd gehanteerd met betrekking tot het faxen van stukken; daarbij was tevens de overweging betrokken dat het verzenden van faxberichten een risico inhield nu het ging om elektronisch verkeer waarvan de beveiliging niet optimaal was. Verder deelde de staatssecretaris over de procedure het volgende mee. Een verzoek om één of meer procedur stukken betreffende een in het centrum verblijvende vreemdeling te faxen wordt in de regel eerst getoetst door de terugkeerfunctionaris (Dienst Terugkeer & Vertrek; DT&V); deze gaat na of er een spoedeisend belang is bij de verzending van het stuk. Dat is het geval wanneer aannemelijk is dat ontvangst binnen 24 uur is aangewezen. Wanneer het gaat om stukken die van belang zijn voor een bepaalde zitting, dan is de zaak spoedeisend als die zitting valt binnen een periode van circa acht werkdagen vanaf de dag

van het verzoek; is dat niet het geval, dan wordt het stuk per reguliere post verzonden. De staatssecretaris gaf aan dat bij toetsing van het verzoek, gelet op de criteria, het spoedeisend belang ontbrak en dat het stuk zonder bezwaar of nadeel voor verzoeker of M. per reguliere post kon worden verstuurd. De staatssecretaris achtte de klacht niet gegrond.

5. Verzoeker was het met het standpunt van de staatssecretaris niet eens. Hij schreef onder meer nogmaals dat hij de enige was die mocht oordelen over de dringendheid van stukken, en niet de terugkeerfunctionaris, die, zoals hij aangaf, de rechtstreekse tegenpartij was van M. en er belang bij had dat deze de procedure zou verliezen. Hij stelde dat als hij het stuk niet zelf had opgehaald en het per post was gestuurd, het hem op zijn vroegst op 30 maart 2007 had kunnen bereiken.

6. Daarnaast gevraagd deelde verzoeker mee dat de rechtbank de inbewaringstelling van verzoeker had behandeld op 22 maart 2007. Op 23 en 29 maart 2007 stuurde verzoeker de Vreemdelingenkamer van de rechtbank 's-Gravenhage, nevenzittingsplaats Rotterdam, per faxbericht nadere informatie over het niet doorgaan van de uitzetting van M. Op 23 maart 2007 verzocht hij de rechtbank tevens om heropening. De rechtbank heropende op 29 maart 2007 het onderzoek, waarbij partijen in de gelegenheid werden gesteld nadere informatie te verstrekken. De rechtbank sloot het onderzoek op 5 april 2007.

Beoordeling

7. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit brengt mee dat een bestuursorgaan een in vreemdelingenbewaring gestelde vreemdeling de gelegenheid moet bieden om zo nodig per fax de voor de behartiging van zijn belangen benodigde stukken aan zijn gemachtigde te sturen.

8. Justitiële inrichtingen zoals DC Zeist moeten een voorziening hebben die contact tussen een gemachtigde en diens in zo'n inrichting verblijvende cliënt mogelijk maakt en dat een vreemdeling zo nodig bepaalde (proces)stukken moet kunnen (laten) faxen aan zijn advocaat maakt daarvan deel uit. DC Zeist staat het faxen van stukken niet in alle gevallen toe. Dat is, vanuit organisatorisch oogpunt beschouwd, op zichzelf begrijpelijk. Wel moeten er in dat geval, om willekeur te voorkomen, criteria zijn waaraan een verzoek om stukken te mogen faxen kan worden getoetst. Die criteria moeten redelijk zijn. Daarbij is in elk geval van belang dat met name wanneer het gaat om stukken die worden gebruikt in een procedure, betrokkene er geen nadeel van ondervindt als in het voorkomende geval het faxen daarvan niet wordt toegestaan. De criteria die DC Zeist daarvoor hanteert, spoed (daarvan is sprake als een document binnen 24 uur bij de ontvanger moet zijn) en/of als een bepaalde zitting binnen acht dagen na ontvangst plaatsvindt. Het laatste criterium is helder, het eerste echter niet. Dit vereist dus een nadere invulling. De vraag is namelijk wie bepaalt dat een document binnen 24 uur bij de ontvanger moet zijn. Dat is niet enkel ter

beoordeling van de terugkeerfunctionaris. Zo lijkt het criterium wel te worden uitgelegd. Nu hebben de contacten tussen een vreemdeling en diens advocaat doorgaans betrekking op de procedure. Dat betekent op zichzelf nog niet dat er sprake is van spoed. Mede gelet op de termijnen in bewaringszaken (zie hierna, onder 9.), moet er met name wanneer sprake is van een rechtbankzitting, in welk stadium dan ook, echter zonder meer van worden uitgegaan dat er sprake is van spoed. Wanneer de vreemdeling of diens advocaat dus aangeeft dat een document van belang is voor een bepaalde zitting, dient de terugkeerfunctionaris zich verder terughoudend opstellen en bij de toetsing ermee volstaan dat na te gaan.

9. Wat betreft de weigering om op 28 maart 2007 het door verzoeker dringend gewenste document te faxen geldt het volgende. Verzoeker had de informatie nodig voor een bewaringszaak. Nu dienen bewaringszaken gelet op hun aard snel te worden afgehandeld en gelden er strenge en korte termijnen; zo dient de uitspraak te volgen binnen zeven dagen na de behandeling van de zaak (zie achtergrond). Verzoeker had er dus alle belang bij om het document zo snel mogelijk aan de rechtbank te sturen, wilde hij dit nog tijdig voor de uitspraak - binnen zeven dagen na de zitting van 22 maart 2007 - onder de aandacht van de rechtbank brengen. Aangenomen wordt dat de toetsende terugkeerfunctionaris van DT&V zich in zijn algemeenheid bewust is van de strenge termijnen in bewaringszaken en zich in het voorkomende geval over de stand van zaken in een eventuele rechtszaak laat informeren door bijvoorbeeld de afdeling Procesvertegenwoordiging van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Ervan uitgaande dat dit in dit geval in het kader van de toetsing van het verzoek ook is gebeurd, is het onbegrijpelijk dat niet is onderkend dat in dit geval sprake was van een spoedeisend belang. Het is, gelet op eerdergenoemde termijn, niet waarschijnlijk dat het document per reguliere post nog tijdig genoeg de bestemming had kunnen bereiken. Verzoeker vond de gok ten koste van de belangen van zijn cliënt in elk geval te groot en heeft zich door het gebrek aan medewerking genoodzaakt gevoeld om naar DC Zeist te reizen, hetgeen hem tijd en geld heeft gekost. Dat was niet nodig geweest als op 28 maart 2007 direct, althans nadat verzoeker die dag het verzoek ook schriftelijk per fax had gestuurd aan de directie van DC Zeist, positief was gereageerd.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk wegens strijd met het beginsel van fair play.

Het bovenstaande is voor de Nationale ombudsman aanleiding aan het rapport een aanbeveling te verbinden.

II. Ten aanzien van de discriminatoire bejegening

Bevindingen

1. Tijdens het telefoongesprek dat verzoeker op 28 maart 2007 met zijn cliënt voerde, hoorde hij op de achtergrond iemand een liedje zingen waarin het woord "negertje" of

"negertjes" voorkwam, waarna werd gelachen. In het faxbericht dat hij die dag aan de directeur van het DC Zeist stuurde, beklagde hij zich daarover.

2. Tijdens het eerdergenoemde telefoongesprek op 30 maart 2007 sneed het afdelingshoofd dit onderwerp aan. Hij deelde mee dat zowel M. als het personeel hadden gezegd daar niets van af te weten en dat het ook een andere gedetineerde kon zijn geweest; hij voegde daaraan toe dat hij niet geloofde dat het was gebeurd, maar dat hij erop zou blijven hameren dat gedetineerden met respect behandeld worden. De directeur van DC Zeist ging in zijn schriftelijke reactie van 3 april 2007 niet op deze klacht in.

3. De staatssecretaris achtte de klacht ongegrond. Zij stelde in haar reactie op de klacht voorop dat een respectvolle bejegening van vreemdelingen de basis vormde van de verblijfsfilosofie van het DC Zeist en dat deze visie door de directie breed werd uitgedragen en een wezenlijk uitgangspunt vormde van het gevoerde regime. Wat betreft de door verzoeker gestelde bejegening van M. deelde de staatssecretaris mee dat een onderzoek naar de klacht had plaatsgevonden tijdens een gesprek met de destijds dienstdoende personeelsleden en M., waarbij een mede-ingeslotene met instemming van M. had gefungeerd als tolk. M. had tijdens dit gesprek aangegeven dat hij niets had gemerkt van enig discriminatoir gedrag. De staatssecretaris merkte daarbij op dat dergelijk gedrag meestal niet beperkt blijft tot louter verbale uitingen, maar ook tot uitdrukking komt in non-verbale uitingen, zodat onvoldoende taalbeheersing niet betekende dat men niet besefte onheus te worden bejegend.

4. Het door één van de betrokken personeelsleden opgemaakte verslag van het gesprek vermeldde onder meer dat M. de opvatting van verzoeker over wat er tijdens het bewuste telefoongesprek zou zijn voorgevallen, niet bevestigde; de onvrede van M. zou te maken hebben gehad met het feit dat hij verzoeker een stuk wilde faxen en zijn frustratie werd met name veroorzaakt door de taalbarrière. Met behulp van de medegevangene die als tolk fungeerde was hem uitgelegd hoe één en ander kan worden geregeld, en vervolgens was hij geholpen bij het indienen van een schriftelijk verzoek aan de terugkeerfunctionaris.

5. Verzoeker deelde in zijn reactie op het standpunt van de staatssecretaris mee dat M. weliswaar niets had gemerkt van het discriminatoire gedrag van het personeel van DC Zeist, maar dat hijzelf aanstoot had genomen aan hetgeen hij tijdens de uitoefening van zijn beroep duidelijk had gehoord. Verder was hij het er niet mee eens dat tijdens het gesprek met M. gebruik was gemaakt van een medegevangene, die niet beëdigd was als tolk.

Beoordeling

6. Vreemdelingen dienen (ook) tijdens hun verblijf in een detentiecentrum respectvol te worden bejegend. Zowel direct en openlijk gedrag of verbale uitingen, als ook suggestief gedrag, zoals het min of meer op de achtergrond zingen van een wellicht op zichzelf

onschuldig liedje dat echter in combinatie met een bepaalde situatie of persoon als aanstootgevend tot zelfs discriminatoir kan worden ervaren, kunnen nimmer door de beugel. Het is dan ook van groot belang dat de voor het gevoerde regime verantwoordelijken blijvend de vinger aan de pols houden en zo nodig direct ingrijpen.

7. In het geval van de gestelde discriminatoire bejegening van M. is terecht direct een onderzoek ingesteld waarbij werd vastgesteld dat M. niets had gemerkt van enig discriminatoir gedrag. Nu kan weliswaar naast de persoon in kwestie, M., ook een derde zoals verzoeker een bepaalde gedraging als aanstootgevend ervaren. Dat staat aan een nader onderzoek naar hetgeen zich mogelijk heeft voorgedaan op zichzelf niet in de weg. Nu echter M., de persoon rond wie één en ander zich mogelijk heeft afgespeeld, op 19 mei 2007 reeds is uitgezet naar de DRC, kan niet meer worden vastgesteld wat zich precies heeft voorgedaan. De Nationale ombudsman onthoudt zich op dit punt dan ook van een oordeel.

8. Over het gebruikmaken van een medegevangene als tolk merkt de Nationale ombudsman nog het volgende op. Het is begrijpelijk dat het personeel als zich problemen voordoen in de communicatie met vreemdelingen wat betreft de dagelijkse gang van zaken, gebruik maakt van de diensten van medegevangenen. Wanneer er echter sprake is van een (officieel) onderzoek, dan roept dit grote vraagtekens op. Hoewel de Nationale ombudsman zich wat betreft dit klachtonderdeel onthoudt van een oordeel, brengt hij dit punt niettemin onder de aandacht van de staatssecretaris.

III. Ten aanzien van de reactie van de centralist

Bevindingen

1. Nadat verzoeker op 28 maart 2007 van M. had begrepen dat het faxen van het stuk niet werd toegestaan, nam hij telefonisch contact op met DC Zeist. Hij werd door de centrale eerst doorverbonden met de afdeling Bevolking van DC Zeist. Toen hij daar geen succes had, verzocht hij de centralist om doorverbinding met de directie om rechtstreeks toestemming te vragen om het stuk alsnog te laten faxen. De centralist weigerde verzoeker door te verbinden en deelde hem mee dat hij het verzoek schriftelijk kon indienen. In het faxbericht dat verzoeker die dag aan de directeur van DC Zeist stuurde beklagde hij zich over het gedrag van de centralist.

2. In reactie op de klacht deelde de directeur over de gebeurtenissen het volgende mee. De centralist had verzoeker in eerste instantie doorverbonden met de afdeling Bevolking. Vijf minuten later belde verzoeker nogmaals en kreeg dezelfde centralist aan de telefoon. Op het verzoek te worden doorverbonden met de directie omdat verzoeker een klacht had, deelde de centralist mee dat klachten schriftelijk konden worden ingediend bij de Directie. Drie minuten nadien belde verzoeker opnieuw en vroeg de centralist naar diens naam. De directeur besloot dat het personeel geprobeerd had om verzoeker zoveel mogelijk

tegemoet te komen.

Verzoeker meende dat de directeur hiermee bevestigde dat de centralist de bevoegdheid toekwam om op zijn verzoek en op de klacht te beslissen.

3. In haar reactie op de klacht deelde de staatssecretaris mee dat de centralist niet bevoegd was om geheel zelfstandig te beslissen over het al dan niet doorgeleiden van telefoongesprekken naar de directie; dit gold ook ten aanzien van het al dan niet faxen van stukken. Het was hem wel toegestaan de suggestie te doen om een brief aan de directie te sturen. De staatssecretaris besloot dat de centralist dan ook geheel binnen zijn bevoegdheden had gehandeld door verzoeker door te verbinden met de dienst Bevolking. Zij achtte de klacht niet gegrond.

Beoordeling

4. Het vereiste van correcte bejegening houdt onder meer in dat bestuursorganen zich in hun bejegening van burgers hulpvaardig opstellen.

5. De centralist is veelal het visitekaartje van een instelling: met hem of haar heeft een beller een eerste telefonisch contact. Hij heeft een sleutelrol: zijn taak is voornamelijk het zo goed mogelijk van dienst zijn van bellers en het doorgeleiden van gesprekken naar de juiste persoon of afdeling. In het geval van verzoeker is dat in eerste instantie ook correct gebeurd. Aangenomen wordt dat de centralist, toen hij vervolgens verzoeker niet heeft doorverbonden met de directie en hem het heeft geadviseerd om een brief te schrijven, handelde volgens een voorgeschreven procedure. Nu is het op zichzelf begrijpelijk dat een beller niet in alle gevallen zonder meer wordt doorverbonden met de directie. Wel zou het zou goed zijn als mensen altijd even iemand konden spreken of teruggebeld worden, als blijkt dat het volgen van de geijkte procedure voor hen niet tot het gewenste gevolg heeft geleid of de gewenste informatie heeft opgeleverd. Dat is zeker het geval als het gaat om mogelijk spoedeisende zaken. Kennelijk bestaat die mogelijkheid in DC Zeist niet. De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van Detentiecentrum Zeist is gegrond ten aanzien van de weigering om een stuk te faxen wegens schending van het beginsel van fair play en ten aanzien van de reactie van de centralist wegens schending van het beginsel van correcte bejegening. Ten aanzien van de discriminatoire bejegening wordt geen oordeel gegeven.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de staatssecretaris van Justitie in overweging om alsnog over te gaan tot vergoeding van verzoekers reiskosten.

Onderzoek

Op 10 april 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer P. te Rijsbergen, met een klacht over een gedraging van Detentiecentrum Zeist.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de staatssecretaris van Justitie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de staatssecretaris van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Tevens werd verzoeker en de staatssecretaris een aantal nadere vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De staatssecretaris van Justitie deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Faxbericht van 28 maart 2007 van verzoeker aan de directeur van DC Zeist, verzoek en klacht;
2. Brief van 30 maart 2007 verzoeker aan DC Zeist, declaratie;
3. Reactie van 3 april 2007 van DC Zeist aan verzoeker;
4. Verzoekschrift van 6 april 2007;
5. Standpunt van de staatssecretaris van Justitie van 10 december 2007;
6. Verklaring, ongedateerd, van personeelslid DC Zeist;
7. Reactie verzoeker van 31 januari 2008;

8. Reactie verzoeker op nadere vragen van 12 juni 2008;

9. "Vliegticket" van 14 maart 2007;

10. Uitspraak Vreemdelingenkamer rechtbank 's-Gravenhage, nevenzittingsplaats Rotterdam van 5 april 2007.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

Vreemdelingenwet 2000

Artikel 96, tweede lid

"De rechtbank doet mondeling of schriftelijk uitspraak. De schriftelijke uitspraak wordt binnen zeven dagen na de sluiting van het onderzoek gedaan. In afwijking van artikel 8:66, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht kan de in dat artikel bedoelde termijn niet worden verlengd."